

SAŪMONINGUMO DIDINIMO MĖNUO „BE PATYČIŲ 2019“

UŽSIĖMIMŲ TĖVAMS APRAŠYMAI

TEMA: Patyčios mokykloje: kaip pastebėti, atpažinti ir padėti vaikui

Užsiėmimas skirtas: skirtingo amžiaus mokinių tėvams

Trukmė: 20-30 min.

Reikalinga: projektorius ir kompiuteris, garso kolonėlės, internetas.

Prieš pradėdami paskaitą, parsiųskite šiam užsiėmimui skirtas skaidres „Paskaita mokinių tėvams“, patikrinkite garso kolonėlių veikimą, įsijunkite internetinę nuorodą, kuri bus naudojama, aptariant 4-ąją skaidrę. Nuorodoje pateikto vaizdo įrašo trukmė – 1.32 min.

1 skaidrė:

❖ Informuokite tėvus: „Šis pranešimas pristatomas, remiantis emocinės paramos tarnybos „Vaikų linija“ parengta medžiaga. „Vaikų linija“ – tai pagalbos tarnyba vaikams ir paaugliams, teikianti nemokamą ir anonimišką emocinę paramą telefonu bei internetu“.

❖ Pakvieskite tėvus diskutuoti, užduodami klausimus:

- „Kokie klausimai kyla išgirdus pranešimo temą?“
- „Kokius jausmus tėvai išgyvena, kai sužino, kad vaikas patiria patyčias?“
- „Ką tėvai daro, sužinoję apie vaiko patiriamas patyčias?“

2 skaidrė:

❖ Padrąsinkite tėvus, sakydami: „Daugelis tėvų gali jaustis taip pat. Nemažai tėvų, sužinoję, kad vaikas patiria patyčias, išgyvena įvairių jausmų. Kartais imasi labai skubotų sprendimų. Tad šiandien svarbu aptarti patyčių reiškinį, padiskutuoti, kaip svarbu tėvams įsitraukti, stabdant patyčias, ir kaip geriausiai galima tai padaryti“.

3 skaidrė:

❖ Pateikite patyčių apibrėžimą: „Patyčios yra sąmoningai vaiko ar keleto vaikų kartojamas veiksmas prieš kitą vaiką, kuriam tai labai nepatinka, tačiau jis negali apsiginti“.

❖ Trečiojoje skaidrėje pateikta schema, kuria remdamiesi galite pakartoti tris svarbiausius patyčių apibrėžimo elementus: tyčiojamasi, norint tyčia įskaudinti, tyčiniai veiksmai pasikartoja, patiriantis patyčias yra fiziškai ar emociškai silpnesnis. Pabrėžkite tėvams: „Patyčias patiriantis vaikas gali būti fiziškai ar emociškai silpnesnis, tačiau jis nėra blogesnis. Mes visi esame skirtingai aktyvūs, meniški, sportiški ar kita, tačiau nereiškia, kad dėl to esame geresni ar blogesni. Niekas neturi patirti patyčių, nepriklausomai nuo išvaizdos, pomėgių ar įsitikinimų“.

❖ Patvirtinkite tėvams, kad: „Šios paskaitos metu mes kalbėsime ir diskutuosime ne tik, kaip padėti vaikui, patiriančiam patyčias, tačiau ir tam, kuris tyčiojasi ar jas stebi. Labai svarbu žinoti, kad patyčiose dalyvauja daugelis vaikų: keli vaikai tyčiojasi, keli pritaria ir juokiasi kartu, dar kiti vaikai stebi. Tad vėliau, kalbant apie pagalbą vaikui, kalbėsime apie pagalbos suteikimą visiems patyčių dalyviams, ne tik tam, kuris kenčia patyčias“.

4 skaidrė:

❖ Padiskutuokite su tėvais, kaip jie mano, kodėl svarbu tėvams įsitraukti, sprendžiant patyčių problemas. Galite priminti: *„Vaikas, patiriantis patyčias, dažniausiai negali pats apsiginti – skriaudėjas gali būti už jį fiziškai stipresnis arba patyčias gali inicijuoti ne vienas, o keli vaikai. Todėl yra būtina mūsų, suaugusiųjų, pagalba. Taip pat ir vaikui, kuris tyčiojasi. Jei jo elgesio nesustabdysime laiku, patyčios tęsis ir vaiko elgesys gali blogėti“.*

❖ Prieš pradėdami rodyti video (skaidrėje pateikta internetinio adreso nuoroda), padiskutuokite su mokinių tėvais:

- „Ar įsivaizduojate, kaip atrodytų „vaikų patyčios“, perkeltos į suaugusiųjų gyvenimą?

Po video padiskutuokite su tėvais. Svarbu, kad diskusijoje tėvai pasakytų savo nuomonę, tačiau jos metu akcentuokite suaugusiųjų pagalbą vaikui svarbą. Galite užduoti šiuos klausimus:

- „Kaip manote, kaip galėjo jaustis žmogus, patyręs patyčias, vaizdo įrašė?“.
- „Ar galėtų šis žmogus sustabdyti patyčias pats? Kas jam galėtų padėti?“.
- „Jūsų manymu, kuo svarbus suaugusio žmogaus reagavimas, stabdant vaikų tarpusavio patyčias?“.

5 skaidrė:

❖ Paaiškinkite vaikų tėvams, kad neretai vaikai nepasakoja apie patyčias tėvams, nes jaučia nerimą, gėdą dėl to, kas vyksta, ar dėl to, kad negali apsiginti (galite remtis ką tik žiūrėtu video – gali būti sunku papasakoti apie patyrimus): *„Kartais tėvai, norėdami padėti vaikui, sukelia jam daugiau sunkumų. Pavyzdžiui, skatindami vaiką patį apsiginti. Atminkite, jei vaikas patiria patyčias, jam geriausiai padėti ir sustabdyti patyčias gali suaugęs žmogus“.*

❖ Pakvieskite tėvus pagalvoti apie savo galimas reakcijas, įvykus patyčioms. Perskaitykite skaidrėje pateiktus sakinius ir aptarkite juos:

- „...jūsų vaiką šiandien klasiokas viešai išvadino „debilu“?“.
- „...jau keletą savaitių grupelė klasiokų gadina jūsų vaiko daiktus, reikalauja mokėti pinigų, kad liautųsi tą darę?“.
- „...jau antri metai jūsų vaikas yra atstumtasis klasėje ir su juo niekas nesėdi?“.
- „...šiandien mokytoja pasakė, kad jūsų vaikas išvadino klasioką „debilu“?“.
- „...jums pranešė, kad jūsų vaikas jau keletą savaitių gadina vieno vaiko daiktus, reikalauja iš jo pinigų?“.
- „...jūsų vaikas antrus metus specialiai nebendruoja su kitu vaiku ir ragina kitus to nedaryti?“.
- „...jei jūs sužinote, kad jūsų vaikas kasdien visa tai stebi?“.

❖ Po diskusijos priminkite tėvams: *„Mes, suaugusieji, išgirdę apie patyčias, galime sureaguoti įvairiai. Tam tikros mūsų reakcijos gali išgąsdinti vaiką. Kokios mūsų reakcijos nėra tinkamos, aptarsime dabar“.*

6 skaidrė:

❖ Perskaitykite skaidrėje pateiktą informaciją ir paaiškinkite kiekvieną punktą, kaip nereikėtų reaguoti:

○ **Skubotai priimti sprendimus:** *„Gali kilti noras, pavyzdžiui, pulti susitikti ir pasikalbėti su besityčiojančio vaiko tėvais. Gali būti, kad būtent tokio elgesio vaikas ir bijo. Jis gali baimintis, kad dėl to patyčios tik dar labiau sustiprės. Arba nevertėtų staiga, neišklausius vaiko, skambinti auklėtojais ir pasakoti.“*

○ **Kaltinti vaiką dėl to:** *„Vaikai nėra kalti dėl to, kad iš jų tyčiojasi. Tad sakyti „Pats esi kaltas dėl to“ arba „Nebūk skystablauzdis, juk tavo tik erzina!“, „Visa tai praeis“, „Nekreipk dėmesio“, „Tvarkykis su tuo pats“ – gali sukelti vaikui daug daugiau neigiamų jausmų ir jis gali niekada nebesidalinti apie patiriamas patyčias su jumis. Vaikas pats vienas sunkiai gali susitvarkyti su patyčiomis. Jei vaikas pasakoja apie tai, kas vyksta, vadinasi, prašo pagalbos“. Sakydami šiuos patarimus, mes tarsi nuvertiname vaiko sunkumą ir paliekame jį vieną tvarkytis situacijoje, kurioje jis negali rasti išeičių. Tikėtina, kad kitą kartą vaikas nebeapasakos apie dalykus, dėl kurių kenčia.“*

○ **Siūlyti vaikui „duoti atgal“:** „Kai kurie vaikai su patyčiomis bando tvarkytis mušdamiesi ir kitais agresyviais veiksmais. Tačiau agresyviai gindamiesi jie kitų gali būti įvertinti kaip skriaudėjai ir būti apkaltinti. Arba kas nutiks, jei vaikas negebės apsiginti taip, kaip jūs mokėte...? Be to, siūlydami vaikui „duoti atgal“, mokome jį naudoti agresiją, smurtą savo problemų sprendimui ir ateityje“.

7 skaidrė:

- ❖ Priminkite mokinių tėvams: „Staigi, netinkama suaugusiojo reakcija gali sukelti neigiamų jausmų ne tik vaikui, kuris patiria patyčias, tačiau ir besityčiojančiam“.
- ❖ Perskaitykite skaidrėje pateiktą informaciją ir paaiškinkite kiekvieną punktą:
 - **Neieškokite kaltų. Tai tik privers vaiką gintis:** „Neklauskite vaiko, kas pirmas pradėjo ar pan. Tai nesumažina jūsų vaiko atsakomybės. Dažniausiai patyčiose dalyvauja keletas vaikų. Net jei jūsų vaikas nepradėjo tyčiotis pirmas, jis pasielgė netinkamai. Toks elgesys turi liautis“.
 - **Neignorokite blogo vaiko elgesio:** „Jeigu elgesys yra ignoruojamas, didesnė tikimybė, kad patyčios nesiliaus“.
 - **Nereaguokite agresyviai:** „Smurto smurtu nesustabdysite. Reaguodami agresyviai, demonstruojate elgesio modelį, kuris pateisina agresiją. Paprastai vaikai kartoja elgesio modelius, kuriuos stebi artimiausioje aplinkoje. Taigi, jeigu norime, kad vaikas elgtųsi neagresyviai, patys turime būti tokiais“.

8 skaidrė:

- ❖ Priminkite tėvams: „Vaikai, papasakoję apie patyčias, nori jas sustabdyti, tačiau nežino, kaip. Labai svarbu, kad mes, suaugusieji, pirmiausia išklausytumėm vaiką ir nepriimdami skubotų sprendimų, padėtume vaikui. Kaip padėti kiekvienam vaikui patyčiose, aptarsime dabar“.
- ❖ Padrąsinkite tėvus reaguoti, sužinojus, kad vaikas patiria patyčias. Perskaitykite skaidrėje pateiktą informaciją ir paaiškinkite kiekvieną punktą:
 - **Išklausti, leisti išsipasakoti:** „Kai vaikas išgyvena sunkius jausmus, labai svarbu jam leisti apie tai kalbėti, leisti pasidalinti savo jausmais. Jeigu vaikas mato, kad jo pasakojimas kelia stiprius neigiamus jausmus tėvams (pyktį, liūdesį), jis gali išsigąsti ir galbūt daugiau nebenorės gaudinti tėvų bei pasakoti apie patyčias“.
 - **Pagirti už tai, kad pasipasakojo:** „Vaikas gali jaustis „skundiku“, tuomet svarbu jį patikinti, kad pasielgė teisingai. Galite paklausti vaiko, ką reikėtų daryti, pamačius gatvėje muštynes, vagystes ar kt. Tikriausiai, pranešti policijai apie netinkamą elgesį. Taip ir mes apie netinkamą elgesį, pavyzdžiui, patyčias, pranešame, o ne skundžiame“.
 - **Pasikalbėti, kur, kaip ir kada vyksta patyčios:** „Vaikas gali pasakyti labai mažai apie patyčių situaciją arba šnekėti apibendrintai: „visi tyčiojasi“, „visada“. Tuomet reikėtų užduoti konkrečius klausimus ir išsiaiškinti kur, kaip ir kada vyksta patyčios“.
 - **Sugalvoti su vaiku „saugumo planą“:** „Kai žinote daugiau apie patyčių atvejį, galima kartu su vaiku nuspręsti, kaip jis galėtų išvengti patyčių, į ką galėtų kreiptis mokykloje, kaip galėtų reaguoti į skriaudėjus. Arkur galėtų pabūti pertraukos metu. Atminkite, tai tik laikinas kitos dienos saugumo vaikui planas. Situacija turi būti sprendžiama toliau“.
 - **Pasikalbėti su auklėtoja/-u ar administracija:** „Susitarti su mokyklos specialistais dėl pokalbio. Pokalbio metu papasakokite jums žinomą informaciją apie patyčias ir kartu sudarykite veiksmų planą, mažinantį patyčias. Gal mokykla jau ėmėsi kokių veiksmų ar net neįtaria apie tai. Jūsų pagalba yra labai svarbi. Galite priminti mokytojams apie konfidencialumo poreikį. Kartu priimti sprendimai ir jų vykdymas duoda geriausius rezultatus“.

9 skaidrė:

- ❖ Perskaitykite skaidrėje pateiktą informaciją ir paaiškinkite kiekvieną punktą:

- **Likti ramiam:** „Galima, nekaltinant vaiko, pasakyti, ką jis yra padaręs, įvardinti konkrečių patyčių formą ar formas bei priminti, kad toks elgesys nėra tinkamas ir nebus toleruojamas nei jūsų, nei mokykloje“.
- **Pasikalbėti su vaiku, jo nekaltinant: kaip, kada jis tyčiojasi:** „Jūsų surinkta informacija gali padėti vėliau. Atminkite, kad tik sustabdžius netinkamą vaiko elgesį, galime jam padėti“.
- **Priminti drausminimo sistemą:** „Nuobaudos turėtų būti adekvačios (kuo didesnis prasižengimas, tuo stipresnė nuobauda) bei nemalonios vaikui, pavyzdžiui, neleidimas tam tikrą laiką naudotis kompiuteriu ar draudimas užsiimti kita mėgiama veikla“.
- **Pasikalbėti su ugdymo įstaigos specialistu/-tais:** „Gali būti nelengva kalbėti, jei jūsų vaikas tyčiojasi, vis dėl to atminkite, kad netinkamas elgesys nestabdomas gali tik stiprėti. Dažnai mokyklos darbuotojai gali papasakoti daugiau apie vaiko elgesį. Priimkite tai ir kartu ieškokite išeičių“.
- **Pasinaudoti siūlomomis psichologo ar kitų specialistų pagalbomis:** „Kartais pagalbos pravartu kreiptis ir į kitus specialistus: psichologą, psichoterapeutą, psichiatrą.“

10 skaidrė:

- ❖ Perskaitykite skaidrėje pateiktą informaciją ir paaiškinkite kiekvieną punktą:
 - **Pasikalbėkite su vaiku apie patyčių situaciją išsamiau:** „Padėkokite vaikui už tai, kad jis papasakojo apie situaciją. Jis pasielgė teisingai. Paklauskite vaiko, kada, kaip vyksta patyčios. Ši informacija bus naudinga mokyklos specialistams“.
 - **Patarkite savo vaikui, ką jis gali daryti:** „Padrąsinkite vaiko nepalaikyti patyčių, patarkite, kaip jis gali palaikyti vaiką, patiriantį patyčias. Gal jūsų vaikas gali su juo pabendrauti, nebūtinai tiesiogiai, pavyzdžiui, internetu pranešti vaikui, kad nepritaria patyčioms“.
 - **Bendradarbiauti su auklėtoju, kitu mokyklos personalu:** „Jei sužinote, kad vaikas stebi patyčias, pasitarkite su juo ir informuokite apie tai ugdymo įstaigos specialistus. Tai galite padaryti ir anonimiškai. Svarbu netylėti“.

11 skaidrė:

- ❖ Padrąsinkite tėvus reaguoti į patyčias, nes jos neturi jokių teigiamų pasėkmių.

Susirinkimo pabaigoje pateikite mokinių tėvams informaciją apie galimą pagalbą jūsų mieste, įstaigoje:

- ❖ Mokyklose dirbančio psichologo, socialinio pedagogo (vardas pavardė, kontaktiniai duomenys).
- ❖ Poliklinikose. Nemokomą psichologinę pagalbą galima rasti, susisiekus su savo rajono poliklinikos Psichikos sveikatos centru (Jūsų rajono įstaigos, kontaktiniai duomenys).
- ❖ Pedagoginėse psichologinėse tarnybose. Tai įstaigos, teikiančios specialiąją pedagoginę ir psichologinę pagalbą vaikams, tėvams (ar vaikų globėjams, rūpintojams), gyvenantiems savivaldybės teritorijoje ir joje veikiančioms švietimo bei vaikų globos įstaigoms (Jūsų rajono įstaigos, kontaktiniai duomenys).
- ❖ Kitos Jūsų mieste veikiančios įstaigos.

TEMA: Tėvų vaidmuo elektroninių patyčių situacijose

Užsiėmimas skirtas: skirtingo amžiaus mokinių tėvams

Trukmė: 20-30 min.

Reikalingos priemonės: projektorius ir kompiuteris

Tėvai vaidina svarbų vaidmenį sprendžiant patyčių, o taip pat ir elektroninių, situacijas. Tad veiksmo savaitės metu vertinga šią temą aptarti ir tėvų grupėse, pvz. klasės tėvų susirinkimo metu ar specialiai tėvams skirto užsiėmimo patyčių tema metu. Diskusija su tėvais gali vykti tokiais būdais:

1. Paskaityti tėvams Mariaus istoriją (žr. apačioje, istoriją taip pat galima pateikti skaidrėse, kad tėvams lengviau būtų ją skaityti ir suprasti). Po istorijos su tėvais padiskutuoti:
 - ⊕ Jų nuomone, kaip Marius turėtų reaguoti šioje situacijoje?
 - ⊕ Kodėl netinka vaikams siūlyti „nekreipti dėmesio“ ar „duoti atgal“?
 - ⊕ Kaip tėvai galėtų padėti Mariui?
 - ⊕ Kaip jie mano, dėl ko vaikai retai pasakoja apie patyčias suaugusiems? Ką tėvai galėtų padaryti, kad vaikai drąsiau kreiptųsi pagalbos į juos?
2. Pasižiūrėti su tėvais filmą „Elektroninės patyčios. Ar žinai, kaip jas sustabdyti?“ (čia galite [parsižiūrėti](#) filmą).

Po peržiūros su tėvais aptarkite, ar filme buvo jiems naujos informacijos, kokių klausimų ar minčių kilo.

Po diskusijos svarbu būtų tėvams pateikti gaires, kaip jie gali padėti vaikams spręsti elektronines patyčias (pagal „Vaikų linijos“ lankstinuką tėvams). O taip pat užakcentuoti, kad patyčių situacijose vaikams labai svarbus yra tėvų supratimas, palaikymas ir ramus reagavimas. Taip pat paminėti, kokio bendradarbiavimo iš tėvų tikisi mokykla, sprendama patyčių tarp vaikų situacijas.

Mariaus istorija

Marius mokosi 8-oje klasėje. Turi ten vieną kitą draugą, nors šiaip yra gan uždaras ir bendrauja su kitais nedaug. Šiandien Mariui nutiko baisiai nemalonus dalykas. Prieš kūno kultūros pamoką persirenginėjant du klasiokai – Ignas ir Rapolas - ėmė išsidirbinėti, kabinėtis, įstūmė j dušą ir išmaudė. Kiti 10 klasiokų stovėjo, komentavo, žvengė. Marius niekaip nesugebėjo jiems pasipriešinti ir jam dėl to buvo žiauriai pikta ir gėda... Negana to, besibaigiant visai tai nesąmonei Marius suprato, kad klasiokai ne tik kabinėjosi, bet ir viską filmavo. Vakare prisijungęs prie Facebook'o profilio Marius rado tai, dėl ko visą dieną nervinosi. Filmuką. Klasės grupse. Pats neprisivertė iki galo jo pasižiūrėti. Pamatęs „skaičiukus“ po filmu suprato, kad filmuką matė visi klasiokai. 20 klasiokų pa-like-ino. 10 – pa-share-ino. Po filmuku buvo 42 komentarai. Bjaurūs.

„Nekreipk dėmesio“ – nuskambėjo Mariaus galvoje. Taip, jis jau kažkada buvo girdėjęs tokį patarimą iš mamos. Gal tikrai pabandyti nekreipti dėmesio? Kitą dieną mokykloje Marius jautėsi klaikiai. Bijojo net akis pakelti, nes pakėlęs sutikdavo kiemo nors pašaipų žvilgsnį. Jam buvo jausmas, kad filmuką pamatė visa mokykla. Na, bent jau didesnė jos dalis. Nes žvilgsniai, šnabždesiai ir žvengimas buvo nepakeliami ir lydėjo jį visoje mokykloje.

Vakare prisijungęs prie facebook'o Marius vėl rado filmuką. Tą patį. Tik „pagerintą“. Prisivertė pasižiūrėti iki galo. Filmą buvo papildytas neva tai Mariaus sakomais žodžiais, bjauriais garsais ir panašiai. Like'ų ir share'ų skaičius buvo jau keliasimtainis. Marius žinojo, kad neprisivers niekam papasakoti apie tai, kas nutiko. Nes jam buvo klaikiai gėda. O pasakyti mokytojai ar tėvams – reiškia pasmerkti save dar didesnei gėdai. Jau ir taip tėvas nervuojasi, kad Marius toks „nevyriškas“, nemoka kaip reikiant atsikirsti. Mariaus galvoje sukosi viena mintis: ką daryti???

TEMA: Patyčios mokykloje ir internete: kaip galiu padėti savo vaikui?

Užsiėmimas skirtas: skirtingo amžiaus mokinių tėvams

Trukmė: 20-30 min.

Reikalingos priemonės: projektorius ir kompiuteris.

Į patyčių problemos sprendimą mokykloje turėtų įsitraukti visa mokyklos bendruomenė: mokyklos darbuotojai, mokiniai ir jų tėvai. Tėvų vaidmuo sprendžiant patyčias yra itin didelis, todėl tinkamas mokyklos darbuotojų ir vaikų tėvų bendradarbiavimas lemia sėkmingą situacijos sprendimą.

1. Projektoriaus pagalba parodykite mokinių tėvams tris tėvų klausimus, užduotus „Vaikų linijai“, (pastaba: situacijos pateiktos iš „Vaikų linijos“ knygelės „Kaip galiu padėti savo vaikui“):

- ❖ „Turiu sūnų paauglį. Pastaruoju metu jis atrodo kažkoks liūdnas, su manimi nesišneka. Įtariu, kad patiria patyčias, bet nesu tikra. Tiesiai šviesiai jo klausiau, ar jo neskriaudžia mokykloje, bet jis nieko neatsakė. Skambinau auklėtojui, sako, kad irgi pastebėjo, jog mano sūnaus elgesys pasikeitė. Bet kaip aš galiu jam padėti, jeigu jis su manimi nesišneka?“
- ❖ „Esu 10-mečio berniuko mama. Berniukas ramus ir uždaras. Mokosi labai gerai. Šiais metais pradėjo eiti į kitą mokyklą, 5 klasę. Į naująją mokyklą ėjo noriai visą rugsėjo mėnesį, kol staiga jį pradėjo kamuoti pilvo skausmai, pykinimas. Iš pradžių maniau, jog tai apsinuodijimas ar kažkas panašaus, tačiau tie negalavimai pasireiškėdavo tik kai jam reikėdavo eiti į mokyklą. Doktorai nerado problemos, o tuo metu vaikas vis vemdavo. Galiausiai lapkričio pradžioje buvo diagnozuota, jog skausmai nerviniu pagrindu. Po savaitės nuvedžiau vaiką į mokyklą, tik įėjus į mokyklos patalpas vaikui pasipylė ašaros, ir jis paprašė grįžti nors priežasties nepaaiškino.<...> Ką tokioje situacijoje turėčiau daryti? Kur kreiptis?“
- ❖ „Vakar pas mane užsuko 13-metės dukros klasiokės mama. Iš jos išgirdau netikėtą dalyką: pasirodo mano dukra internete visaip tyčiojasi iš klasiokės. Iš pradžių nenorėjau tikėti, bet klasiokės mama man parodė mano dukros rašomas žinutes ir komentarus. Nesitikėjau to iš savo vaiko, kuri šiaip namuose tokia kultūringa ir gera, o ten, internete tokius bjaurius dalykus rašo... Su dukra dar nekalbėjau, bet net nežinau nuo ko pradėti ir kaip su ja susikalbėti, kad tikrai toks jos elgesys liautųsi...“

2. Padiskutuokite, ką mokinių tėvai galėtų patarti šiems tėvams.

3. Pateikite galimas priežastis, kodėl vaikai dažnai nenori papasakoti apie patyčias tėvams bei aptarkite, kaip tėvai gali elgtis panašiose situacijose.

Patys vaikai dažniausiai mini tokias priežastis, dėl kurių jie nesikreipia pagalbos:

- ❖ „Baisu, kad skriaudėjai kerštaus“.
- ❖ „Nenoriu būti skundiku“.
- ❖ „Nenoriu jaudinti tėvų“.
- ❖ „Gėda, kad pats negaliu apsiginti“.
- ❖ „Baisu prarasti draugus“.
- ❖ „Sunku įrodyti patyčias, todėl neverta sakyti“.
- ❖ „Bijau tėvų reakcijos“.
- ❖ „Jaučiuosi sutrikęs“.
- ❖ „Tai vis tiek nepakeis situacijos“
- ❖ „Esu ne mažas vaikas, pats susitvarkysiu“

Iš pateiktų vaikų atsakymų galima suprasti, kad vaikai gali bijoti, kad tam tikra tėvų reakcija tik pablogins situaciją.

Jei jūsų vaikas patiria patyčias: ko NEDARYTI

- ❖ Elgtis skubotai, pavyzdžiui, pulti susitikti ir pasikalbėti su besityčiojančio vaiko tėvais. Gali būti, kad būtent tokio elgesio vaikas ir bijo. Jis gali baimintis, kad dėl to patyčios tik dar labiau sustiprės.
- ❖ Sakyti: „Nebūk skystablauzdis, juk tave tik erzina!“, „Visa tai praeis“, „Tvarkykis su tuo pats“. Vaikas pats vienas sunkiai gali susitvarkyti su patyčiomis. Jei vaikas pasakoja apie tai, kas vyksta, vadinasi, prašo pagalbos.
- ❖ Kaltinti vaiką dėl patiriamų patyčių: „Pats esi kaltas dėl to“. Vaikai nėra kalti dėl to, kad iš jų tyčiojasi.
- ❖ Siūlyti „duoti atgal“. Kai kurie vaikai su patyčiomis bando tvarkytis mušdamiesi ir kitais agresyviais veiksmais. Tačiau agresyviai ginčiamiesi jie kitų gali būti įvertinti kaip skriaudėjai ir būti apkaltinti.
- ❖ Taip pat nevertėtų palikti vaiką vieną ieškoti išeities.

Ką reikėtų DARYTI:

- ❖ Išklausti, leisti išsipasakoti. Kai vaikas išgyvena sunkius jausmus, labai svarbu jam leisti apie tai kalbėti, leisti pasidalinti savo jausmais.
- ❖ Ramiai reaguoti į vaiko pasakojimą. Jeigu vaikas mato, kad jo pasakojimas kelia stiprius neigiamus jausmus tėvams (pyktį, liūdesį) jis gali išsigąsti ir galbūt ir daugiau nebenorės gaudinti tėvų bei pasakoti apie patyčias.
- ❖ Pagirti už tai, kad pasipasakojo. Vaikas gali jaustis skundiku, tuomet svarbu jį patikinti, kad pasielgė teisingai.
- ❖ Vaikas gali pasakyti labai mažai apie patyčių situaciją arba šnekėti apibendrintai: visi tyčiojasi, visada, tuomet reikėtų užduoti konkrečius klausimus ir išsiaiškinti kur, kaip ir kada vyksta patyčios.
- ❖ Saugumo plano su vaiku sudarymas. Kai žinote daugiau apie patyčių atvejį, galima kartu su vaiku nuspręsti, kaip jis galėtų išvengti patyčių, į ką galėtų kreiptis mokykloje, kaip galėtų reaguoti į skriaudėjus.
- ❖ Pokalbiai su mokytojais, klasės auklėtoja, administracija. Mokyklos darbuotojai galėtų papasakoti, kaip yra sprendžiamos patyčių situacijos konkrečioje mokykloje.

Jei jūsų vaikas tyčiojasi iš kitų: ko NEDARYTI

- ❖ Ieškoti kaltų, kaltinti. Tai tik privers vaiką gintis.
- ❖ Ignoruoti blogą elgesį. Jeigu elgesys yra ignoruojamas, didesnė tikimybė, kad patyčios nesiliaus.
- ❖ Agresyviai reaguoti. Smurto smurtu nesustabdysite.

Ką DARYTI:

- ❖ Likti ramiam. Galima nekalinant vaiko, pasakyti ką jis yra padaręs, įvardinti konkrečią patyčių formą ar formas bei priminti, kad toks elgesys nėra tinkamas.
- ❖ Pasiklabėti su vaiku jo nekaltinant: kaip, kada ir kodėl tyčiojasi? Sužinoti, kas paskatino vaiką vienaip ar kitaip elgtis, pabandyti suprasti, ko jis nori pasiekti tokiu savo elgesiu.
- ❖ Įvardinti, kad toks elgesys netoleruojamas ir kokių pasekmių vaikas sulauks už savo veiksmu.
- ❖ Nuobaudos turėtų būti adekvačios (kuo didesnis prasižengimas, tuo stipresnė nuobauda) bei nemalonios vaikui.
- ❖ Pokalbiai su mokytojais, klasės auklėtoja. Dažnai mokyklos darbuotojai gali papasakoti daugiau apie vaiko elgesį.
- ❖ Kartais pagalbos pravartu kreiptis ir į kitus specialistus: psichologą, psichoterapeutą, psichiatrą.

Kuo gali prisidėti tėvai, kurių vaikai tiesiogiai patyčių situacijose nedalyvauja

Nesvarbu, kokiame vaidmenyje – skriaudėjo, taikinio ar stebėtojo yra vaikas, kiekvieno vaiko tėvai gali prisidėti prie to, kad patyčių klasėje būtų mažiau. Patyčios yra ne vieno ar dviejų vaikų problema – tai yra visos klasės vaikų bėda. Todėl visų tėvų dalyvavimas yra labai svarbus.

Tėvai gali:

- ❖ Bendradarbiauti su auklėtoju, kitu mokyklos personalu;
- ❖ Informuoti auklėtoją apie patyčias net jeigu vaikas nedalyvauja jose tiesiogiai;
- ❖ Dalyvauti klasės tėvų susirinkimuose;
- ❖ Dalyvauti mokyklos iniciatyvose, renginiuose, skirtuose patyčių, smurtinio elgesio ir kt. temoms;
- ❖ Inicijuoti tam tikrus renginius mokykloje;
- ❖ Diskutuoti apie vaikams iškylančius sunkumus su kitais mokyklos bendruomenės nariais.

Patyčių problemą galima išspręsti kalbant su patyčiose dalyvaujančiais vaikais. Tačiau kartais prireikia specialistų pagalbos ir vaikams, ir jų tėvams, ir mokyklos darbuotojams.

Paprastai psichologinė pagalba prieinama:

- ❖ Mokyklose. Pas mus dirba psichologas (vardas pavardė, kontaktiniai duomenys), socialinis pedagogas (vardas pavardė, kontaktiniai duomenys).
- ❖ Poliklinikose. Nemokamą psichologinę pagalbą galima rasti susisiekus su savo rajono poliklinikos Psichikos sveikatos centru (Jūsų rajono įstaigos, kontaktiniai duomenys).
- ❖ Pedagoginėse psichologinėse tarnybose. Tai įstaigos, teikiančios specialiąją pedagoginę ir psichologinę pagalbą vaikams, tėvams (ar vaikų globėjams, rūpintojams), gyvenantiems savivaldybės teritorijoje, ir joje veikiančioms švietimo bei vaikų globos įstaigoms (Jūsų rajono įstaigos, kontaktiniai duomenys).
- ❖ Kitos Jūsų mieste veikiančios įstaigos...

TEMA: Kurią pusę pasirinksit jūs?

Užsiėmimas skirtas: įvairių klasių mokinių tėvams/globėjams

Trukmė: iki 20-30 min.

Reikalingos priemonės: projektorius, kompiuteris

Jei jūsų mokinių tėvus/globėjus galima įtraukti į aktyvesnę veiklą – pasiūlykite susitikimo pradžioje pažaisti pasirinkimų žaidimą. Jis puikiai tinka ir tuo atveju, jei tokį žaidimą žaidėte su mokiniais. Jei visgi manytumėt, kad užsiėmimo dalyviai nenorės dalyvauti pasirinkimų žaidime – užsiėmimą pradėkite nuo 2 dalies.

1. Apšilimo pratimas: ką pasirinktumėte, jei.....

Tėvų/globėjų prašoma atsistoti klasės viduryje ir pasakoma, kad prašysime jų pasirinkti vieną iš dviejų pateiktų pasirinkimo variantų. Pasirinkę vieną variantą – tėvai ar globėjai turės nueiti ir atsistoti dešinėje klasės pusėje, o pasirinkus kitą variantą – kairėje. Prašoma labai ilgai nemąstyti prieš apsisprendžiant. Galite pateikti tokius pasirinkimų variantus:

- ✦ Ką pasirinktumėte, jei visą gyvenimą reikėtų gerti tik vieną gėrimą – kavą ar arbatą? Parodoma, kurioj klasės pusėj turi stotis tėvai, pasirenkantys kavą, o kurioj pusėj – arbatą.
- ✦ Ką pasirinktumėte, jei visą gyvenimą reikėtų avėti tik vienos rūšies batus – basutes ar guminius batus?
- ✦ Ką pasirinktumėte, jei visą savo laisvalaikį galėtumėt skirti tik vienai veiklai – pasivaikščiojimus lauke ar filmų ir laidų žiūrėjimą per TV?
- ✦ Ką pasirinktumėte, jei reikėtų atsakyti vieno daikto visam gyvenimui – išmanų telefoną ar dantų šepetėlį?
- ✦ Ką pasirinktumėte, jei visą gyvenimą reikėtų valgyti tą patį maistą – sumuštinis ar košes?

Galima siūlyti tėvams ir globėjams visai kitokius pasirinkimo variantus. Po visų „apsisprendimų“ pakvieskite kelis tėvus pasidalinti įspūdžiais iš pratimo – sunku ar lengva buvo apsispręsti; ar iš pateiktų sprendimų buvo kažkuris teisingesnis už kitą.

Apibendrinkite: „Kartais nėra lengva pasirinkti, o pasirinkimo variantai gali atrodyti netinkami. Neretai tokia pasirinkimo dilema mums, suaugusiems, arba vaikams iškyla, kai pastebime patyčias. Visiems mums tenka pasirinkti kaip reaguoti. Šiandien kviečiame pasikalbėti apie tai, kaip mokykla reaguoja į patyčių situacijas ir kaip jūs galėtumėte reaguoti, jei jūsų vaikas tyčiotųsi, patirtų patyčias ar jas stebėtų.“

2. Mokyklos reagavimo į patyčias tvarkos priminimas

Priminkite tėvams, kokį elgesį laikome patyčiomis. Patyčiomis laikome tokį elgesį, kai:

1. kas nors tyčia skaudina kitą;
2. tyčiniai veiksmai pasikartoja;
3. skaudinamas fiziškai arba emociškai silpnesnis.

Patyčios visuomet vyksta grupėje vaikų – vienas ar keli vaikai inicijuoja patyčias, vienas ar keli vaikas jas patiria ir didelė grupė vaikų jas stebi.

Suaugusiųjų pagalbos reikia visiems dalyvaujantiems patyčiose.

Taip pat verta priminti, kokia yra mokyklos reagavimo į patyčias tvarka, kur dėl patyčių situacijų turi kreiptis tėvai/globėjai, kokio bendradarbiavimo iš jų tikėtės.

3. Socialinės reklamos „Kartu“ peržiūra ir apibendrinimas

Parodykite tėvams/globėjams socialinę reklamą „Kartu“ (<https://www.youtube.com/watch?v=3PSnQ5sUZLs>)
Pakvieskite padiskutuoti, ką visi kartu galime padaryti, kad patyčių tarp vaikų būtų mažiau? Kaip galime padrąsinti patyčias stebinčius vaikus nepalaikyti patyčių, o užimti patyčias nepalaikančią poziciją?

Apibendrinkite susitikimą:

- *Pastebėjus patyčių situaciją kiekvienam iš mūsų – tiek vaikams, tiek suaugusiems – tenka pasirinkti kaip reaguoti. Galime praeiti pro šalį „nematydami“ patyčių, tačiau tokiu elgesiu tik paskatintume patyčias ir toliau vykti.*
- *Kiekvienas mokyklos bendruomenės narys gali sustabdyti patyčias. Tad labai kviečiame kiekvieną tėvą/globėją nepraeiti pro šalį, jei mato netinkamai besielgiančius vaikus, sureaguoti į stebimas patyčias ir būtinai apie jas informuoti mokyklos darbuotojus.*
- *Noriu trumpai paminėti, kaip tėvai ir globėjai gali reaguoti pastebėjus patyčias tarp vaikų:*
 1. *Prieiti prie netinkamai besielgiančių vaikų.*
 2. *Garsiai, aiškiai ir ramiu tonu pasakyti, ką pastebėjo ar ką mato, įvardinti elgesį.*
 3. *Pasakyti, kokį poveikį toks vaiko elgesys daro skriaudžiamam vaikui.*
 4. *Paprašyti liautis.*
 5. *Jei reikia – palydėti nukentėjusį vaiką pas mokyklos suaugusįjį (auklėtoją, mokytoją, kt.)*

Pavyzdžiui: “Aš matau, kad jūs stumdote šį berniuką ir jam tai nėra malonu. Taip elgtis mokykloje negalima, prašau liautis”
- *O taip pat mokyklai labai reikia tėvų/globėjų bendradarbiavimo sprendžiant užsitęsusias patyčių situacijas. Jei vaikas patiria patyčias ar tyčiojasi iš kitų vaikų – reikia ir mokyklos suaugusiųjų, ir tėvų pastangų, kas situacija pasikeistų .*

Po užsiėmimo galite atspausdinti ir padalinti mokinių tėvams/globėjams lankstinukus apie patyčių prevenciją:
<https://www.bepatyciu.lt/kampanija-be-patyciu/metodine-medziaga/>